

Absolutte idéer er ikke Guds vilje

Af: Naveed Baig

Mål og midler. Det er ikke nødvendigvis længslen efter Gud, som er drivkraften hos mange muslimer. Det er også derfor, at selvkritisk refleksion efterhånden er blevet en efterspurgt vare. Reglerne kan komme til at tage Guds plads. Det er ikke sharia og islam, der er målet; målet er verdensernes Herre og den ene Gud.

Hvad vil det sige at være muslim i Danmark? Hvilken betydning har eller bør troen have for os som muslimer i dagligdagen? Dette spørgsmål hænger først og fremmest sammen med, hvad vi mener Guds hensigt med menneskelivet og med relationen mellem Gud og os som mennesker er. Det gælder ikke bare her i Danmark, men generelt, uanset hvor man befinder sig på kloden.

Som muslimer tror vi, at mennesket har et enormt potentiale, og at Gud ønsker, at mennesket skal blive alt, hvad det kan blive. I Koranen opfordres vi til helhjertet at træde ind i et fredsforhold til Gud, til andre mennesker og til os selv. Fred og harmoni må gennemtrænge selvets dybe planer. Tvivlen i en selv, det utilregnelige og selvoptagede selv, skal skubbes til side og domineres af et højere selv, som kan udøve barmhjertighed og kærlighed. Formålet med vores liv som mennesker er, at vi skal leve et harmonisk liv og være så smukke som muligt i hinandens og egne øjne.

Samtidig er det meningen, at vore spirituelle anstrengelser skal blomstre udad i et socialt engagement, som jeg vælger at kalde spirituel integration. Til at starte med er det en personlig integration, hvor man lærer af sine fejltagelser og rejser igennem sig selv, således at man kan kende sine mørke og urørlige sider og stifte fred med dem. Der er altså tale om en vej til selverkendelse - en personlig udvikling, som fuldendes med social interaktion og eksemplarisk medborgerskab. Det spirituelle liv virkeliggøres ved og i det sociale samspil. I dette samspil ligger det vigtige budskab om at tjene sine medmennesker og udvise omsorg for alle uanset køn, religion, race, farve osv. Så målet for enhver er idealt set at tjene Guds skabelse.

Enhver religiøs vej har ydre og indre dimensioner. Muslimernes vej er ingen undtagelse. De sidste to århundreder har muslimerne oplevet stagnation og en bagudrettet udvikling, som ikke synes at ville ophøre. Den dogmatiske fastlåsthed, rigiditeten, har fjernet fokus fra islams hjerte, nemlig de indre og spirituelle dimensioner af religionen, som bl.a. manifesterer sig i eksemplarisk medborgerskab, aktivt socialt engagement og kærlighed til andre mennesker. »De bedste af jer er dem, som tjener menneskeheden bedst,« har islams profet engang sagt. Menneskeheden er her i centrum, og vejen til Gud går derfor gennem omsorg, tjeneste og rummelighed.

Ofte er der sket det, at islamiske bevægelser, foreninger og enkeltpersoner er blevet mere tiltrukket af det ydre i religionen og har praktiseret en mere puritansk form for islam. Dette har ofte hængt sammen med, at de har været undertrykt af muslimske diktatorer, kolonimagter og hvad der i deres øjne var uretfærdige krige og besættelser. Disse reaktioner og frustrationer er i høj grad også til stede i dag, ofte med de samme årsager, og derfor er også tilknytningen til religion ofte mere reaktionær.

Det er ikke nødvendigvis længslen efter Gud, en oprigtig søgen efter realitet, som er drivkraften. Det er også derfor, at selvkritisk refleksion hos muslimer efterhånden er blevet en efterspurgt vare. Selvrefleksion, indre ransagelse og søgen efter harmoni og spirituel balance er i bedste fald godt gemt i skatteboksen.

Men regler for reglernes skyld kan ende som afgudsdyrkelse og forvirring. Reglerne kan komme til at tage Guds plads, fordi man ikke formår at forstå meningen bag handlingen. Det er ikke sharia og dens mange komponenter såsom de fem søjler, Koran-recitation, mysticisme, ydre forskrifter m.m., som er målet. Det er ikke islam som sådan, men dér hvor islam peger hen, der er endestationen. Det er verdens Herre og den ene Gud.

Ritualerne kan virke som inspiration hen imod Guds lys, hvis de er levende og praktisk orienteret, således at man får noget ud af dem. »Alle handlinger er baseret på deres intentioner« er en gylden regel, som lægger vægt på hensigt og indstilling i stedet for handling uden mening. Koranens ord, som ifølge muslimer er Guds levende ord, skal kunne omsættes til den situation, man måtte befinde sig i og skal give mening i den moderne tid. Koranen taler nemlig om, at »Gud ønsker at gøre det nemt for jer, og ønsker ikke, at det skal være svært«.

Dette betyder bl.a., at muslimer skal gøre det let for sig selv ved at finde løsninger, som kan forene deres tro med den pagt, som de har indgået med Danmark. Med pagt mener jeg »aftale«, de skrevne og uskrevne regler i form af love, forpligtelser, normer osv. som enhver i samfundet idealt set burde følge. Det er netop disse løsninger og refleksioner, som muslimerne i endnu højere grad end før skal gøre op med sig selv. Problemstillinger som vi i de næste mange år vil se og høre mange kæmpe med. Den reformistiske proces inden for islam er i gang ubevidst i samfundet, men mangler dog at blive udformet systematisk i skrift og tale.

Den sammensmeltning kan blive gjort lettere, hvis muslimer formår at forstå, hvor vigtig en rolle samfundsdeltagelsen spiller i deres religiøse praksis. Medborgerskab, hvor eksemplarisk opførsel og karakter er i centrum, er vejen frem. Hæderlighed, lovlydighed, retskaffenhed, tålmodighed, ydmyghed og oprigtighed er kendetegnene for den vej, det kræves af muslimer at gå. En helhjertet bevægelse og indsats skal gøres.

Mange af de samfundsforpligtelser, som påhviler en muslim, såsom oprettelse af fred, social retfærdighed og lighed, er allerede inkorporeret i den danske lovgivning. De to muslimske søjler, som står over de fem kendte søjler, nemlig fred og retfærdighed, er eksisterende langt hen ad vejen.

Velfærdssystemet med dets kollektivistiske tankegang, de mange goder og muligheder, er et af de bedste i verden, som mange mennesker i Danmark har glæde af. Det betyder ikke, at alt bare kører på skinner. Ikke alt fungerer efter demokratiske principper. Den usaglige og uetiske indvandrerdebat, de selviske politiske magtkampe og den generelle diskrimination i samfundet fortæller os, at der stadig er meget at gøre.

Der skal især arbejdes på en mere inkluderende tilgang i alle befolkningslag frem for den ekskluderende holdning, der i dag gør sig gældende både i lovgivning og retorik. Ellers ender vi med at splitte samfundet og leve uden relationer til hinanden.

Vi befinder os i en ond cirkel, hvor vi i stedet for at nå hinanden til stadighed mistænkeliggør og misforstår hinanden. Der er dog i den senere tid taget mange dialoginitiativer, men ofte foregår de i sporadiske, ofte interessebaserede events, som nemt bliver overfladiske og uden vedvarende betydning. Skal cirklen brydes, må det ske meget mere grundlæggende, både fra politisk og mediemæssigt hold.

Alt dette er blevet endnu mere tydeligt efter tegning-krisen, hvor fronterne er blevet tegnet skarpere op, og vi hører om yderligere tilslutning til ekstremistiske kredse på begge sider. Der er en tendens til, at vores ideer, tankemønstre og dagsordener bliver absolutte. Som muslimer ved vi, at det ikke er Guds vilje.

For Gud fortæller os, at det kun er ham, der er absolut. Vi skal ikke tage hans plads. Men selvets sygdomme plager os - magtbegær, det beregnende og hensynsløse ego har overtaget vores virkelige jeg. Vi kan ikke løfte os ud over de daglige mudderkastninger og reaktionære udmeldinger. Sammenhængskraften er vaklende. Følgende bøn, sagt af Profeten selv, efter at han var blevet angrebet af kasteskyts og hånet af Taifs indbyggere, er et eksempel på, hvad muslimers mål er, nemlig at søge tilfredsheden hos og af den eneste ene:

»O Allah, jeg bønfalder dig for min svaghed og min begrænsede magt og den foragtelige behandling og hån fra folk. Til dig den barmhjertige af alle barmhjertige. Du er de undertryktes Gud, min Gud. I hvis varetægt forlader du mig? Eller til en ven, som du har givet kontrol over mine affærer? Så længe du ikke er vred på mig, rører det mig ikke. Din velsignelse er umådelig vigtig for mig (...) til dig er denne bøn indtil du er tilfreds. Og der er ingen kontrol eller magt undtagen dig.«

Denne bøn, og hele tanken om Guds mål med menneskelivet som en tjeneste af Gud og mennesker, findes ikke bare i islam, men også i kristendommen. Som stiftspræst, dr.theol. Lissi Rasmussen udtrykker det: »De spirituelle anstrengelser, bøn og meditation har ikke blot en indadvendt betydning, men bør også have en udadvendt, dvs. give den enkelte kræfter og energi til at tjene medmennesket og leve i kærlighed for andre.« Målet for islam og kristendom ligger ikke så langt fra hinanden, nemlig at leve til Guds ære i ansvar og omsorg for andre.